UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs A Saxo Ferrato In primam Codicis Partem

Bartolus

Lugduni, 1567

Qui militare possunt, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96119

Visual Library

delictis in prouincia cōmiſſis, propter que cōueniri poſſunt etiā
coram alijs iudicibus. ¶ Itē dicti officiales gaudent priuilegio
circa ſportulas, quia non eas ſoluere tenētur, niſi ſm modum hic
deſcriptum, fideiuſſorē etiā de iudicio ſiſti dare poſſunt de eorum
numero, ⁊ vbi dare nō poſſunt, cōmittitur eorū iuratorie cautio-
ni. h. d. Qui autē ſint officiales, nō habemꝰ expreſſū, q͛ Impera
tor hoc nō dicit, ⁊ ideo pōt dici ꝙ hec lex ſeruiat nobis de vento.

De decanis, conſtitutio Græca. Rubr. XXVII.

LEX I.

QUatuor. Quatuor ex decanis, qui primū lo-
cū in ordine tenuerūt, ꝑ bienniū, ad
primiceriatus officiū aſſumūtur, ⁊ alij in locū eorum
debent ſubrogari tranſacto biennio. hoc dicit.

LEX II.

NOſtre. Decani adherētes famulatoribus Prin-
cipis coram illuſtri magiſtro officiorum
conueniendi ſunt. hoc dicit.

De priuilegiis corū, qui in ſacro palatio mil. Rub. XXIX.

LEX I.

A Palatinis. Palatini a cūctis muneribꝰ
ſordidis ſunt imunes ipſi, ⁊ eo
rum filij, ⁊ nepotes etiā, ipſis eorū mācipijs nulla mu-
nera debent inferri, contrafacientes puniuntur. h. d.

LEX II.

DE cubiculis. Cubicularij Principis, qui
bus vacatio eſt cōceſſa, ⁊ me
moriales ſcriniorum, ⁊ libellorum, ⁊ epiſtolarum, ⁊ etiam
palatini, ⁊ agentes in rebus, ⁊ filij, ⁊ nepotes eorum ad honores
⁊ munera non vocantur inuiti ⁊ a corporalibus, ⁊ perſonalibus
muneribus ſunt immunes. hoc dicit.

LEX III.

EX aula. Deſcendētes ab aliquo officio aule prin
cipis, licet ſint idonei, ⁊ exempti, tamē ab
omnibus muneribus, ⁊ honoribus eis inuitis ſunt ex-
pertes. hoc dicit.

LEX IIII.

OMnes. Qui miſſionem meruit ab officio, qđ in
palatio principis exercebat, anteferri de
bet omnibus alijs, qui poſt ad regendas dignitates, vel
prouincias fuerunt aſſumpti, contrafacientes pena hic inſerta
puniuntur. hoc dicit.

De priuilegiis ſcholarium. Rub. XXX.

LEX I.

VIris. Magiſtri militū, milites ſenatores, ſcho-
lares ſuos verberare, vel degradare non
poſſunt, ſed iſtud ſpectat ad officium magiſtri officio
rum. ¶ Item magiſter militum ſuos domeſticos ſena
torios ducenarios, vel centenarios facere non poteſt, pena cōtra
faciendi imminente. ¶ Item prohibitus eſt domeſticus perpe-
tuo, vel ad tēpus, alio nomine aſſumpto colore queſito nō eſt pro
1 hibitione durante aſſumendus. h. d. ¶ † Not. iſtam l. quod ſi per
formam ſtatuti prohibitum eſt officium cōſeruationis, quod nō
a poteſt quis ad illud officium aſſumi ſub alio nomine.[a] Et hoc ſen
tit gl. hic, dum ſumit argumētum de domino Odone, qui fuit po
teſtas Bononie. Nam cum eſſet prohibitus eſſe Poteſtas, fuit
b factus defenſor, ⁊ ſic habuit officium Poteſtatis.[b]

ADDITIONES

a ¶ Sub alio nomine. Adde Bald. in l. j. in ij. queſtio. C. de heredi-
bus inſtit. ⁊ in rub. C. de fid. inſtr. ad fi. Alexan. omnino in prima
conſtit. Digeſtorum. §. nos vero. dixi. poſt Phili. Fran. in proe.
vj. num. v. in apoſt. in ver. mutatio nominis ⁊ plene per Feli. in
proe. decret. Grego. verſi. tertia concluſio.
a ALEX. ¶ Nota iſtud dictum, quia facit contra id, quod ponit
Bald. in l. Paulus. in §. pluribus. de lega. ⁊ in l. j. §. j. de poſtu. ⁊
in l. j. de var. ⁊ extraordi. cogni. vbi dicit, quod prohibitus aduo-
cari, non eſt prohibitus in ſcriptis conſulere, ⁊ ſic per indirectū.
Quod dictum ſequitur do. Abb. in rubri. de poſtu. Sed tu po-
tes dicere ſaluando Bartol., quod diuerſa ratio eſt inter aduoca
re, ⁊ cōſulere, quia aduocare eſt viua vox, conſulere autē mortua,
q͛ viua vox plus valet, quam mortua. Bald. in rub. de teſtibus.

LEX II.

HAc lege. Militans in aliqua militia, qui ſtipē-
dijs decurſis primicerius factus eſt,
omnibus priuilegijs ſibi competentibus perfruatur, ⁊
etiam in cauſis ciuilibus coram officiorum magiſtro tantum co
gitur reſpondere. In criminalibus vero cauſis hoc priuilegium
non ſortitur, ne creſcat officiorum authoritas ⁊ ne publica vacil-
let vtilitas. h. d. Et nota quod denegat iuriſdictionem in ciuili, ⁊
concedit in criminali hoc officio finito, eo vero durante in vtroq;
caſu eſt iuriſdictio denegata. C. de agen. in re. l. ex eo.

LEX III.

QUoties. Si ſcholaris alicuius ſchole coram of
ficiorum magiſtro cōuenitur ciuiliter
aut etiam criminaliter, non cogitur dare fideiuſſores ex-
traneos, ſed de ſuo numero, dum tamē iurauerit. ⁊ quinq; primae
tes eiuſdem ſchole ex xxx. viris numerandis a primicerio, vſqu
ad xxx. retro det fideiuſſores, ⁊ ſi quinque ex predictis primatibꝰ
in fideiuſſores dari nō poſſunt vnꝰ extraneus cū numerario dari
poteſt qđ priuilegiū habet locū in eis, ⁊ eorum vxoribus, ⁊ etiam
viduis, ⁊ matribꝰ viduis, ⁊ liberis, ⁊ ſeruis eorū. Et nomina ſpor
tularum ꝑ ſe vel procuratorē reſpondentes preſtabunt ſecūdum
ordinem hic deſcriptū, ſiue coram arbitris, vel officiorum magi-
ſtris, vel corā moderatore prouincie ex delegatione cognoſcente
lis agitetur in ſcriptis, vel ſine ſcriptis, tam ex iuris diſpoſitione
quā ex voluntate partiū. ¶ Itē ſi cōmeatū acceperint per ſpatiū
quinq; menſiū, non poſſunt illo cōmeatu durāte conueniri ciuili
a ter, ſed criminaliter, pro publicis functionibus tantum. h. d.[a] In
1 tex. ibi, i viduitate cōſtitute. ¶ † No. hic qđ mulier vidua fruitur
priuilegio mariti quouſq; ſcđo fuerit maritata. Facit ad hoc l. fi-
2 lij. §. vidua. ff. ad mun. ⁊ C. de digni. l. mulieres. ⁊ dixi ibi. ¶ † Nota
ſingulariter iſtū text. qđ ſi priuilegium concedatur mihi, ⁊ omni-
bus deſcendētibus maſculis, ⁊ feminis, qđ deſcendentes per li-
neam femininā, ita demū fruūtur priuilegio ſi ſint vidue, non au-
b tem ſi ad ſecūdum matrimoniū conuolauerint.[b] Et poteſt eſſe ra-
tio, q͛ poſtquam virum aſſumunt in totum, ad alium dicuntur ſe
3 trāſferre, ⁊ ſtatutum ſuū mutare, vt not. i d. l. mulieres. ¶ † Ulti-
mo not. ex verbo, cōſentientibus. cum gl. qđ de voluntate partiū
4 fieri poteſt vt ſentētia ſine ſcriptis feratur. † Et ſic habes quod il
la ſolēnitas, que traditur vt ſententia feratur in ſcriptis, ⁊ recite
c tur,[c] vt l. ij. C. de ſentent. ex breui. recit. remitti poteſt de partiū vo
luntate, ⁊ idē in ſacramēto teſtium, q͛ remitti poteſt, vt no. in l. j.
ff. de ſer. ⁊ l. ij. §. ſed q͛. C. de iura. calūn. ⁊ idem eſt in libellis, quia
libellus poteſt dimitti, licet nō expreſſe remitti, vt no. in auth. offe
ratur. C. de litis cōteſta. ⁊ ibi plene ꝑ Cy. licet quidam contra. Et
d idem eſt in iuramen. calum. q͛ omitti poteſt,[d] licet non expreſſe re
mitti, vt d. §. licet. quia litis autem conteſtatio, nec tacite nec ex-
e preſſe pōt remitti, vt no. Io. And. extra de offic. dele. c. de cauſis.[e]

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Dominus meus facit mentionē in l. cū quedā puella.
de iuriſdi. om. iudi. poteſt limitari per dicta bar. in l. ij. §. idē reſcri
pſerunt. ff. de mu. ⁊ hon. ⁊ l. originē. C. de manc. ⁊ originarijs. lib. x.
b ¶ Conuolauerint. Ad cuius articuli deciſionem, vide tu copioſe
not. pro ⁊ contra domi. Feli. in capitu. nouit. de iudi. verſicu. not.
ibi circa princip. cum concord. ibidem per eum allega.
c ¶ Ut recitet. Adde Abb. in c. ſicut. ꝑſi. vel tertio, de re iudi. quē
refert ⁊ ſequit͛ Fel. ibidē nu. vij. poſt ꝑn. verſi. ꝑn. ver nā. vult Ro.
d ¶ Omitti poteſt, licet non expreſſe remitti. Adde iſtum in l. ij. §.
ſed quia veremur. nume. j. ⁊ quod ibi poſui in addit. ad ipſum in
verſicul. poſſit tacite omitti. C. de iureiurando.
e ALEX. ¶ Iuramētum calūnie an remitti poſſit, Bar. in l. de pu
pillo. §. quis opus. de ope. no. nun. ⁊ in l. j. de iuramen. calū. Et ra-
tio quare ordo iudiciarius nō poteſt remitti, eſt, q͛ dicitur inuen-
tus in fauorem, ⁊ vtilitatē publicā ſecundū do. Cardi. in clemen.
ſepe. de verb. ſign. in princ. xij. q. cui renūciari non poteſt. l. ius pu-
blicum. ff. de pac. quod eſt verū in ordinarijs. ſecus in ſummarijs,
iuxta dicta in extrauagāti, ad reprimendū. Limita predicta, ſi co
ram iudice ꝓcedit vt ordinario. ſecus ſi corā arbitratore, vt Car.
vbi ſupra. Acta tamen videlicet teſtes, ⁊ poſitiones, poſſunt di-
mitti, vide domi Cardi. in cle. ſepe. an litis conteſta. poſſit omitti.

De caſtrenſi peculio omnium palatinorum. Rub. XXXI

LEX VNICA.

OMnes. Palatini habentes aliquod priuile-
gium quicquid queſiuerūt in officio
morantes ex donis Principis, aut eorum induſtria
Principe conſcio, retinent tanquam caſtrenſe pecu-
lium, ⁊ a labore caſtrorum non ſunt immunes. hoc dicit.

Qui militare poſſunt, vel non, &c. Rub. XXXIIII.

LEX I.

SI militie. Uolens militare ſe debet offerre ei,
qui ius habet probandi, ſcilicet of
ficiorum magiſtro. Item nullus cauſa litis vitande po-
test militare. hoc dicit.

LEX II.

Non tantum. In fraudem ciuilium mune-
rum nullus armate militie
nomen poteſt aſſumere.

LEX III.

Cura. Coloni, vel ſaltuenſes ad militiam armatã vo-
lentes, vel inuiti non ſunt admittendi. h. d.

LEX IIII.

Omnes. Curialis vel cohortalis cõditiõis exiſtẽs
ad armatam militiam non ſumitur. h. d

LEX. V.

a **His quidem.** [a]Duas militias diuerſi gene-
ris, aut dignitatem, ⁊ militiam
eodem tempore quis habere non poteſt. ſecus ſi ad idez
tendunt. contrafacientes, ⁊ contra impetrantes, ⁊ iudices impe-
1 tranti nõ reſiſtentes penis hic inſertis puniuntur. h. d. †Et no.
iſtam legem que dat regulam generalem, ne quis poſſit habere
plura officia de quo dixi in l. comperimus. ꝫ. de prox. ſacro. ſcri.
¶ Ultimo not. gl. que dicit, quod quis non poteſt habere duas
2 militias. † In tex. detur electio. not. quod ſi habenti vnum offi-
cium defertur aliud, quod in poteſtate ſua eſt qđ retinere velit,

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Duas dignitates ſiue adminiſtrationes põt qs ha-
bere eodẽ tẽpore. in §. ⁊ ideo. de nouo Cod. cõpo. ⁊ ideo quis põt
eſſe miles, ⁊ doc, Bal. in l. ſi cõſul, de adoptio, vbi plura bona dicit.

LEX VI.

Super. Serui poſt hanc legem conditam militiaz
adepti dominis ſcientibus efficientur li-
beri, ⁊ iuri patronatus non ſunt ſubiecti, ſed ſi eis igno-
rantibus, in ſeruitutem rediguntur, ſed qui ante hanc. l. milita-
bant, ⁊ adhuc miltant, ſi quidem dominis ſcientibus, idem quod
ſupra, ſi eis ignorantibus intra xxx. dies tãtum permittitur eos
1 a militia reuocare. h. d. ¶ † Not. ignorantiã probari poſſe eo ipſo
quod contrarium non probatur, ⁊ ad hoc alleg.

LEX VII.

Si quis. Dominus patiens ſeruum in dignitate
eſſe, priuatur dominio, ⁊ iure patronat⁹.
ſed ſi eo ignorante ſeruus eam fuerit adeptus, tunc intra
xxx. dies tantum ex quo ſciuerit, datur ſibi vendicandi poteſtas.
1 h. d. ¶ † No. preſcriptionem[a] non currere ignoranti. Et hoc eſt
a verum ad incommodum ignorantis, ſed ad commodum ignoran
tis bene currit. Sic intelligitur l. genero. ff. de in t..

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Adde quod immo currit contra ignorantem, vt eſt
tex. in l. fi. ꝫ. de preſcrip. lõg. tem. ſed poſtea datur reſtitutio. bar.
in l. j. §. ſi quis autem. ff. de itine, actuque priua.

De re militari. Rub. XXXVI.

LEX I.

a **Stipendia.** [a]Miles captus ab hoſtibus, dum
ibi eſt, ſtipendium vel ſalarium ha
1 bere non debet. h. d. ¶ † Not. iſtum caſum quod milites
noſtri temporis, qui capiuntur in bello, quod ſi ſtant capti per
certum tempus, per illud tempus non habent ſtipendium.

ADDITIO

a ALEX. ¶ Bald. allegat iſtam l. in l. liberti liberteqꝫ, de oper. li-
ber. Itẽ infra in fine. Cõtrariũ tenuit Specul. in tit. de emphy. §.
poſtq̃. ver. qđ ſi mercenarius. ⁊ vide c. j. de cle. non reſi. in vj. ⁊ ita
ſequit Lauden. in tractatu, de princ. in tit. de milite. in iiij. cõclu
ſione. ſed in noua concluſione dicti tit. tenet contra bar. ꝑ iſtũ tex.
Pro. quo facit qđ dixit bar. in l. opere teſtamenta. ff. de vſufruc.
leg. ⁊ in l. ſi vno. §. item cum quidem. ff. loc. Opp. ⁊ ſoluit vt in glo.

LEX II.

Viginti. Implentes ſtipendia militie xx. annis,
ſtipendiarij per cohortes munera ſordi
da non tenentur ſubire. h. d.

LEX III.

Milites. Miſſ⁹ a militia ignominie cauſa eſt infa-
mis, ⁊ dignitatem conſequi non poteſt, ta
men vbique morari poteſt preterquam in locis interdi-
ctis. hoc dicit.

LEX IIII.

Defunctorum. Bona militis decendentis
in deſertione defuncti con-
fiſcantur. hoc dicit.

LEX V.

a **Cum allegatis.** [a]Deſertor militie ex idul-
gentia Principis reſtitu-
tus nõ habetur pro tẽpore quo deſeruit, perinde ac ſi mi-
litaſſet in caſtris, ⁊ ideo pro illo tẽpore ſtipendium nõ petit. h. d.

ADDITIO.

1 ¶ † Not. hanc legem pro clerico ſuſpenſo ad tempus, an
elapſo tempore debeat habere prebendas preteriti temporis, au
adde l. iiij. §. qui militie. ff. eo. quod facit ad multas q. notatas in
glo. in c. paſtoralis. extra de appella. ⁊ vide gloſ. ff. de dam. infect. l.
inter quos. §. damni. ⁊ ibidem per do. Bart. ⁊ Angel.

LEX VI.

Semel. Miſſus a militia ex cauſa egritudinis, fa-
ct⁹ ſanus reſtituẽdus nõ eſt tamẽ nõ debet
mitti. niſi medicis hoc denũciantibus, ⁊ iudice hoc inqui
a rente. h. d. [a] ¶ † No. iſtũ tex. ſingularẽ qđ nunquã denunciatio fa
1 cta per medicũ, qui dicat aliquẽ infirmũ vel ex vulnere remãſurã
cicatricem, aliquod operat, niſi precedat diligens iudicis inquiſi
tio, ⁊ ideo ſit cautus aſſeſſor, ꝙ in actis faciat regiſtrari ꝙ iudex
diligenter examinauit vtrum ex vulnere eſſet remãſura cicatrix,
b ⁊ ipſo diligenter examinato medicus hoc retulit, alias nõ valet.[b]

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Idem Bar. in j. conſti. fforũ. qđ eſt verũ quãdo factũ
merum pendet a poteſtate iudicis, ſecus ſi a poteſtate partiũ. q
partes eligunt. ſi concordat. no. Ioan. And. in addi. Spec. in tit.
de homicidio, ſed pone, ⁊ idem Abb. in c. propoſuiſti. de proba.
b ALEX. ¶ Similiter de hac cicatrice habes tex. in l. queritur. §.
2 fi. ff. de edi. edic. ⁊ in l. locum. §. ex eo. de vſuf. † Et iſta ſentẽtia ⁊ a-
liorũ peritorũ in arte, poteſt ferri die feriata, ſcđm Ange. Caſus
eſt in l. ij. de fer. ibi. atrox iniuria. Et an talis ſnĩa trãſeat in rem
iudica. vide Ludo. in l. admonẽdi. ff. de iureiu. Et an ab ea poſſit
appellari, vide doc. in l. ab arbitrio. qui ſatiſd. cog. ⁊ talis ſententia
poteſt retractari q̃ pronũciatum eſt vulnus mortale, ſi cadauer
exhibeatur corã peritioribus in arte cõtrariũ teſtificantib⁹. ſm
Io. And. in tit. de homi. §. j. ver. j. in addi. Spec. ⁊ adde Bal. in l.
3 ſi quis teſti. in fi. ꝫ. de teſt. † Et an perito in arte ſit credendum,
*vide Spe. in tit. de ꝓb. §. fi. ver. quãdoqꝫ. Et bar. in l. j. ff. de ven.
inſpicien. vbi ponit an tales periti iurare debeãt, ⁊ ꝙ talis aſſer-
tio eorum poſſit reprobari. Item ſecundum Hoſti. in ſumma in
tit. de prob. §. ꝙ ſunt ſpecies. verſi. viij. quid ſi. nam tũc aliꝰ debẽt
eligi. alleg. c. cauſam matrimonij. de proba. xxxvij. q. j. c. nec aliena.
⁊ de iſta materia vide que ſcripſi poſt Bal. in l. Deo nobis. ꝫ. de
* epiſ. ⁊ cle. ¶ Quid autem ſit cicatrix. *vide Bal. ⁊ ea que ibi di-
xi in l. ſi quis. ꝫ. de pen. Adde ꝙ Ang. tenet hic idem quod Bar.
de qua materia per Spec. in tit. de prob. §. j. verſi. hic quoqꝫ. in j.
parte. ⁊ gl. in c. fraternitatis. de frigi. ⁊ maleſi. ⁊ doc. in c. propo-
ſuiſti. de ꝓb. ⁊ per Mod. in c. ſignificaſti. el. ij. de homicid. ⁊ Ang.
in l. ſi vacãtia. ꝫ. de bon. vacan. ⁊ Ro. in l. j. §. fi. de ver. obl. ⁊ debet
examinari doct. non ſcholaris artiũ in predictis a iudice. Bart.
in l. ſciẽdũ. §. vẽdi. de edi. edic. vbi dicit, ꝙ appellatione medici nõ
venit ſcholaris. gloſ. c. j. de ſtatu reg. in vj. quod ſtatutum de in-
grediente monaſterium non extenditur ad medicum doctorem,
ſecus ſi ſcholaris.
* Tu omnino vide Fel. copioſiſſime ⁊ no. ĩ c. ꝓpoſuiſti. ĩ pñc. in ꝟ.
vlti. ꝑ iſtũ tex. de ꝓba. ⁊ aliquid in d. c. cauſaꝫ. alle. in tex. in iiij. no.
* Vide tu etiam Flo. in l. locum. §. ex eo. ff. de vſufr. ⁊ Alex. etiã in l.
denunciaſſe. §. quid tamen. de adul. Et adde ꝙ duplex eſt cicatrix,
ſcilicet deformans, vt per Flo. in l. fi. ⁊ ibi not. ff. de noxal. ⁊ Ang.
in l. ex hac. ff. ſi qua. pau. fec. dic. vbi etiam Flo. ⁊ Bald. in addi. ad
Spect. in tit. de proba. §. fi. verſi. hoc quoque notandum.

LEX VII.

Fruſtra. Damnatus de crimine militari, miles
exiſtens non infamatur, etiam factus
veteranus. hoc dicit.

LEX IX.

a **Si quis.** [a]Dãs operã vt Barbari Romanos de-
prehendant, vel predam factam cum eis
1 diuidẽs, viuus comburitur. h. d. ¶ † No. iſtum text. ſin-
gularem contra diſtrictuales Tuderti, diuidentes predam cum
aggreſſoribus viarum, quia viui debent comburi.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Bald. ponit alios caſus in quibus venit pena mor-
tis, in l. data opera. ꝫ. qui accu. non poſ.

LEX X.

Quicunque. Miles, qui a principe meruit pa
ti familiã ſuã ad ſe venire cõiugẽ,
liberos, ac ſeruos cenſibus nõ adſtrictos. ⁊ nõ alios du
cere ſecum poteſt. No. coniugem dici domeſticã vel familiarem.

LEX XI.

Tribuni. Tribuni vel milites in loco deputato
ſtare debent, non per poſ. vagari, cõtra
facientes puniuntur.

LEX XII.

Cum ſupra. Qñ milites ſtant ſupra ripam flu
minis in herba virenti, nullus in
loco illo ſe balneare dꝫ, nec etiam equos lauare, ne cõmu-
ne aque